

Bestaanszekerheid is broodnodig!

Bied mensen met een laag inkomen perspectief

Input verkiezingsprogramma's Tweede Kamer 2021-2024

Aan de opstellers van verkiezingsprogramma's van politieke partijen,

Terwijl het coronavirus de wereld in een andere werkelijkheid plaatst, gaan sommige dingen gewoon door. Zo ook de voorbereidingen op de Tweede Kamerverkiezingen.

Als Landelijke Armoedecoalitie breken wij een lans voor mensen in armoede en schulden. Door de coronacrisis zal dit aantal in de nabije toekomst fors toenemen. Bovendien treft de crisis de groep mensen die al leeft op de rand van de armoedegrens rechtstreeks. Zowel financieel, psychosociaal als op gebied van gezondheid. Wij menen dat deze zaken ruime aandacht dienen te krijgen in de beleidsplannen van het komende kabinet en dus ook in de programma's van de landelijke politieke partijen.

In bijgaande notitie staat, vanuit een brede samenwerking tussen partijen binnen de Landelijke Armoedecoalitie, beschreven wat er in een toekomstig nieuw kabinet beter geregeld moet worden. We beschrijven in het eerste deel van de notitie het vraagstuk rondom armoede en we doen in het tweede deel aanbevelingen voor oplossingen. De aangedragen oplossingen zijn zoveel mogelijk met elkaar in samenhang.

Notitie op hoofdlijn

De ondersteuning van financieel kwetsbare groepen zal zich wat de Armoedecoalitie betreft met name moeten richten op het verhogen van het inkomen om de begrotingen van alle huishoudens sluitend te maken. Daarnaast is het belangrijk dat de regelgeving eenvoudiger wordt, de drempels in de dienstverlening worden verlaagd, het niet-gebruik van regelingen wordt verminderd en wetenschappelijke inzichten worden benut om de uitvoeringspraktijk te verbeteren.

Het is daarbij essentieel om meer aandacht te besteden aan preventie en versterking van de vaardigheden en mogelijkheden van mensen in armoede en schulden, zodat zij mee kunnen doen aan de samenleving.

Ons advies bevat dan ook de volgende zes aanbevelingen:

- 1 Een toereikend inkomen voor alle inwoners van Nederland;
- 2 Stop onnodige verhoging van schulden;
- 3 Een eenvoudig systeem van regelingen en toeslagen;
- 4 Ruimte voor overheden om te komen tot échte oplossingen voor problematische schulden;
- 5 Verminder de woon- en energielasten voor minima;
- 6 Een integrale aanpak van armoede en schulden, preventie en empowerment.

Graag brengen wij deze punten onder uw aandacht. Als u bestaanszekerheid wil garanderen, schulden wil helpen voorkomen en wil werken aan mogelijkheden voor armoedebestrijding en een schuldevrije toekomst, neem de aanbevelingen dan mee in uw verkiezingsprogramma's.

Mocht u nadere informatie willen, dan kunt u ons bereiken via marrymos@armoedecoalitie-utrecht.nl.

Jan van Leijenhorst

Voorzitter

Marry Mos

Secretaris

Schrijvende situaties

Wendy (47 jaar) moet met haar gezin van 4 kinderen zien rond te komen van gemiddeld € 70,- per week. Ze heeft geen schulden en maakt gebruik van alle regelingen, toeslagen en fondsmogelijkheden die er zijn. Voor haar is het zonder de Voedselbank en de hulp van anderen niet vol te houden.

Er zijn er velen zoals Wendy, die nauwelijks hun hoofd boven water kunnen houden. Dat komt omdat het netto besteedbaar inkomen van minima de afgelopen jaren nauwelijks is gestegen, terwijl de vaste lasten (huur, energie en verzekering) en voedsel wél veel duurder zijn geworden.

De Landelijke Armoedecoalitie is een netwerk van landelijke partijen die zich vinden in het gezamenlijke doel om armoede en schulden aan te pakken. Aangesloten zijn:

ATD Vierde Wereld, AVS, FNV, Gemeente Utrecht, Ieder(in), Landelijke Cliëntenraad, COMO, Sociaal Werk Nederland, Sociale Alliantie, SUNN, Valente, Woonbond, Armoedecoalitie Utrecht.

De kenniscentra Nibud en NVVK voeden de Armoedecoalitie inhoudelijk met kennis over wat werkt bij een effectieve aanpak van armoede en schulden.

Armoede in Nederland, een korte schets

Al voor de coronacrisis groeide de tweedeling in Nederland. De afgelopen 10 jaar verdubbelde het aantal daklozen tot 40.000 en bijna 1 miljoen mensen hebben onvoldoende financiële middelen om mee te kunnen doen. Deze mensen hebben nauwelijks een buffer om tegenslagen op te vangen en worstelen dagelijks met vragen als 'hoe kan ik deze rekening betalen?' en 'hoe zorg ik dat ik vanavond voldoende eten op tafel heb?' (Schonewille & Crijnen, 2018). Dit leidt tot veel stress en schaamte. Daarnaast heeft het grote maatschappelijke gevolgen. Een huishouden in ernstige financiële problemen kost de samenleving bijvoorbeeld al snel € 100.000 (Madern, 2014). Het aantal mensen dat financieel in de problemen komt, zal door de coronacrisis behoorlijk stijgen.

Armoedecijfers

Een combinatie van persoonlijke factoren en levensgebeurtenissen zorgt ervoor dat mensen in meer of mindere mate financieel kwetsbaar zijn. Dit kunnen mensen met een laag opleidingsniveau zijn. Het kan ook het gevolg zijn van levensgebeurtenissen zoals het overlijden of ziek worden van een partner, plotselinge werkloosheid, terugval van inkomen door gebrek aan opdrachten of een faillissement (zoals bij velen het geval is door de coronacrisis), een chronische ziekte of beperking of het simpelweg hebben van beperkte (financiële) vaardigheden en competenties. Uit onderzoek weten we dat mensen bij wie één of meer van deze factoren spelen, vaker te maken hebben met armoede, schulden, betalingsachterstanden en inkomensonzekerheid.

Uit cijfers van vóór de coronacrisis van het Nibud blijkt dat van de Nederlandse huishoudens 11 procent (zeer) moeilijk kan rondkomen en dat 27 procent eerder moeilijk dan makkelijk rondkomt (Van der Schors, Crijnen & Schonewille, 2019).

- 13 procent van de alleenstaanden leeft beneden de armoedegrens.
- Een kwart van de huurders, 800.000 huishoudens, kan door een te hoge huur niet voorzien in de kosten van levensonderhoud.
- 20 procent van de huishoudens heeft minder dan € 1.000 spaargeld.
- 11 procent van de kinderen en jongeren groeit op in armoede. Dat is 1 op de 9 kinderen en jongeren.

Armoedeval

De regelgeving in Nederland is dusdanig dat werken voor veel mensen met een uitkering pas loont wanneer men meer dan 24 – 28 uur per week werkt en meer verdient dan het minimumloon. Een stijging van loon leidt niet altijd tot een hoger besteedbaar inkomen doordat vanwege een hoger inkomen bepaalde toeslagen (gedeeltelijk) wegvallen. Dit noemen we de armoedeval. Zie Figuur 1. De pijl bij 130 procent van de norm laat deze armoedeval zien. Er is bij dit inkomen minder recht op huur- en zorgtoeslag en minder recht op de voordelen van de collectieve ziektekostenverzekering. Dat heeft een grote invloed op de bestedingsruimte. Ook de samenstelling van het huishouden heeft invloed op de financiële kwetsbaarheid van mensen. De minimaeffectrapportages van het Nibud geven inzicht in de kwetsbare huishoudens met een vergroot risico op armoede. Dit zijn: paren met oudere kinderen,

huishoudens met een zorgvraag, alleenstaanden en huurders met een hoge huur. Deze huishoudens kunnen de begrotingen voor normaal levensonderhoud en sociale participatie niet sluitend krijgen. Zelfs met de vergoedingen uit landelijk en lokaal minimabeleid zijn de hoge kosten van deze huishoudens niet volledig te compenseren, zo blijkt uit Tabel 1 (Van Gaalen & Lamers, 2020). Dit geldt voor huishoudens die leven op bijstandsniveau tot en met 140 procent van de bijstandsnorm. Het kan voorkomen dat een huishouden met een inkomen boven de bijstandsnorm, nadat er rekening is gehouden met alle noodzakelijke uitgaven, minder overhoudt dan met een lager inkomen.

Tabel 1: Gezin bestaande uit een paar met twee oudere kinderen met een hoge huur van € 737 (liberalisatiegrens 2020). NB. de bedragen zijn inclusief huurtoeslag.

	f. paar met 2 oudere kinderen (14 & 16 jaar)				inclusief inkomens toeslag			
		saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie		saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie		
100%	€	63	€ -157	€	134	€ -85		
110%	€	147	€ -72	€	147	€ -72		
120%	€	184	€ -36	€	184	€ -36		
130%	€	212	€ -61 ↓	€	212	€ -61 ↓		
140%	€	257	€ -15	€	257	€ -15		
150%	€	314	€ 42	€	314	€ 42		
160%	€	331	€ 59	€	331	€ 59		
170%	€	386	€ 113	€	386	€ 113		
180%	€	516	€ 244	€	516	€ 244		
190%	€	646	€ 374	€	646	€ 374		
200%	€	777	€ 504	€	777	€ 504		

Grote gevolgen voor gezondheid en welzijn

Armoede en schulden kunnen iedereen overkomen en hebben effect op alle levensgebieden en ontwikkelingskansen. Ook leiden zij tot grote gezondheidsklachten zoals stress, (lichamelijke) spanningen en chronische aandoeningen. Het verschil in levensverwachting tussen mensen met lage en hoge inkomens is in Nederland 7 jaar. Het verschil in 'levensverwachting in goed ervaren gezondheid' is zelfs 18 jaar (Hilderink & Verschuuren, 2018).

Armoede en schulden leiden tot sociale uitsluiting. Mensen in armoede of met schulden (en hun kinderen) hebben vaak geen geld om mee te doen met sociale activiteiten. Ze voelen zich vaker buitengesloten en weinig verbonden met hun omgeving (Madern, 2015). Hun bestaanszekerheid staat onder druk (College voor de Rechten van de Mens, 2016).

Verschil in denk- en doen-vermogen

Rond moeten komen met weinig geld en schulden leidt tot langdurige stress. Deze stress leidt weer tot minder denkvermogen, terwijl de bestaande regelingen juist uitgaan van de aanwezigheid van een hoog denkvermogen. Daarnaast is het belangrijk om onderscheid te maken tussen het "denk- en doenvermogen van burgers" (WRR, 2017). Er is een groot verschil tussen *iets weten* en *er daadwerkelijk naar handelen*. Veel regels gaan uit van een grotere redzaamheid dan waarover burgers beschikken. Zeker als mensen te maken hebben met ingrijpende levensgebeurtenissen (echtscheiding, faillissement, ontslag) of langdurige stress. Dit leidt ertoe dat mensen niet altijd doen wat logisch lijkt of wat een regeling van hen verwacht, waardoor zij makkelijker in een neerwaartse spiraal en financiële problemen terechtkomen.

Een gezin met een bijstandsuitkering knoopt de eindjes zo goed mogelijk aan elkaar, maar elke maand is er de laatste week geen geld meer voor boodschappen. Opa en oma springen bij door maandelijks € 100 over te maken voor boodschappen. De gemeente ontdekt dit na een jaar bij

een controle van de bankafschriften. De gemeente vordert € 1.200 aan uitkering terug, verhoogt dit met de afgedragen belasting à € 400 en legt een boete van € 360 op wegens schending van de inlichtingenplicht. Het gezin had al wat schulden, maar nu zijn ze niet meer te overzien. Een schuldregeling is niet mogelijk, want de gemeente mag daar niet aan meewerken. Over 5 jaar kunnen ze de WSNP in.

Een gezin heeft huurtoeslag. Hun zoon van 23 woont nog thuis. Hij heeft een bijbaan naast zijn studie. De ouders hebben dit niet doorgegeven aan de Belastingdienst toeslagen. Ze wisten niet dat dat moest en al helemaal niet hoe. Na 2 jaar wordt de huurtoeslag teruggevorderd. Het jaar erop weer.

Laaggeletterdheid

In Nederland hebben 2,5 miljoen mensen van 16 jaar en ouder moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Vaak hebben zij ook moeite met digitale vaardigheden. Dat is 18 procent van de bevolking (Stichting Lezen en schrijven, 2020). Vooral mensen met een laag inkomen zijn vaak laaggeletterd. De regels en communicatie zijn echter nauwelijks afgestemd op het taalniveau van laaggeletterden. Zij begrijpen daardoor vaak niet wat de overheid van hen wil.

Een gezin in de bijstand krijgt een aanslag voor gemeentebelastingen. Omdat de vermogensnormen voor bijstand en kwijtschelding anders zijn, kan niet automatisch kwijtschelding worden verleend. Het gezin moet dus een formulier invullen en allerlei bewijsstukken inleveren. Dat lukt niet helemaal, omdat ze de vragen niet begrijpen en daarom de verkeerde getallen invullen. De kwijtschelding wordt afgewezen.

Mensen met een beperking

24,6 procent van de mensen leefde in 2016 in armoede en liep het risico op sociale uitsluiting. De werkloosheid onder mensen met een beperking is meer dan de helft hoger dan bij mensen zonder een beperking. Van de volwassenen in Nederland heeft 72 procent een betaalde baan. Voor mensen met een fysieke beperking ligt dit percentage slechts op 36 procent, voor mensen met psychosociale problemen op 22 procent en voor mensen met een verstandelijke beperking op 21 procent. Daar komt bij dat veel mensen hoge onvermijdbare kosten hebben voor eigen risico, eigen betalingen en andere meerkosten in verband met ziekte of handicap (Alliantie VN-verdrag Handicap, 2019).

Werkende armen

Een derde van de mensen in armoede werkt, maar verdient onvoldoende om uit de armoede te komen. Zij vormen de zogenaamde categorie “werkende armen” (SCP, 2019). Onder hen zijn veel mensen die leven in verborgen armoede. Zij werken met een nulurencontract, als flexwerker of als zzp’er. Daarnaast zijn er veel mensen met een medische urenbeperking: mensen die vanwege hun arbeidsbeperking niet fulltime kunnen werken. Deze groep werkt naar vermogen, maar kan zich nooit uit de armoede werken wanneer zij rond het minimum per uur verdienen (zie ook Bijlage 5).

De programmapunten

“Wij vinden het essentieel dat iedereen kan meedoen in de samenleving, zeker in een rijk land als Nederland. Bestaanszekerheid is hiervoor een basisvoorwaarde.”

Landelijke Armoedecoalitie

De Landelijke Armoedecoalitie vindt het belangrijk dat in de komende kabinetsperiode aandacht komt voor de volgende aandachtsgebieden:

- 1 Een toereikend inkomen voor alle inwoners van Nederland;
- 2 Stop onnodige verhoging van schulden;
- 3 Een eenvoudig systeem van regelingen en toeslagen;
- 4 Ruimte voor overheden om te komen tot échte oplossingen voor problematische schulden;
- 5 Verminder de woon- en energielasten voor minima;
- 6 Een integrale aanpak van armoede en schulden, preventie en empowerment.

1. Een toereikend inkomen voor alle inwoners van Nederland

Een toereikend inkomen zorgt ervoor dat mensen met een laag inkomen kunnen voorzien in hun levensonderhoud en mee kunnen doen in de samenleving. Voor veel huishoudens is de uitkering te laag om van rond te komen. Dat geldt voor alleenstaanden, paren, gezinnen met kinderen boven de 12 jaar en voor mensen met een chronische ziekte of beperking. Daarnaast neemt ook de groep werkende armen toe.

Daarom bevelen wij aan:

- *Verhoog het netto minimumloon en daarmee het netto sociaal minimum*, zodat alle groepen in de samenleving kunnen rondkomen.
- *Verhoog het kindgebonden budget* voor gezinnen die niet kunnen rondkomen en meedoen. Gezinnen met kinderen boven de 12 jaar komen € 185 per maand tekort als ze gebruik maken van alle regelingen en mogelijkheden die er zijn (Van Galen & Lamers, 2018).
- *Draai de bezuiniging op de huurtoeslag uit 2012 terug* door het percentage van 65 procent zoals genoemd in artikel 7, lid 1 van het besluit op de huurtoeslag, te wijzigen in 75 procent. Hierdoor neemt de hoogte van de huurtoeslag toe.
- Breng in navolging van de langere glijdende schaal in de huurtoeslag, ook *langere glijdende schalen* aan in de zorgtoeslag en in het kindgebonden budget, zodat de armoedeval verdwijnt (of vermindert).

- *Schaf de kostendelersnorm af*, zeker voor mantelzorgers en mensen die hun kind in huis nemen zonder inkomen. De norm leidt tot hogere instroom in dak- en thuisloosheid en verminderde hulp van familie en vrienden voor hun dierbaren. Terwijl we juist een samenleving willen waarin mensen omkijken naar elkaar en hun verantwoordelijkheid nemen.
- *Verbied bijzondere bijstand in de vorm van een lening*. Mensen die bijzondere bijstand aanvragen, hebben dit nodig. Een terugbetaling door mensen met een te laag inkomen is doorgaans niet mogelijk.
- Naast zorgen voor een toereikend inkomen vragen we ook om verlaging van de kosten voor levensonderhoud. We bevelen aan om *de BTW-verhoging op groente, fruit en andere dagelijkse behoeften, terug te draaien*.
- *Hanteer bij diverse regelingen gelijke inkomens- en vermogensgrenzen*. Trek de vermogensgrens voor het kwijtschelden van gemeentelijke en regionale belastingen op naar de vermogensgrens voor het verkrijgen van bijstand. Nu worden mensen in de bijstand die het lukt om te sparen voor bijvoorbeeld een begrafenis of voor kinderen die op kamers gaan, 'gestraft' omdat zij dan de kwijtschelding voor gemeentelijke en regionale belastingen verliezen. De Kamer heeft dat nu geregeld voor senioren, maar dit zou voor iedereen moeten gelden.
- *Zo ligt de vermogensgrens voor kwijtschelding gemeentelijke belastingen bij alleenstaande rond de € 1500. Terwijl de vermogensgrens voor een bijstandsuitkering bij alleenstaanden op € 6.225 is vastgesteld*.
- Zorg voor bestaanszekerheid voor mensen met *wisselende inkomens en verminder de armoedeval*. Door toeslagen niet terug te vorderen als gedurende het jaar een inkomensstijging heeft plaatsgevonden én door gemeenten de wettelijke mogelijkheid te bieden om een armoedeval-regeling in te stellen, waarmee het inkomen gedurende een korte periode kan worden aangevuld.

Schrijnende situaties

Een zwangere vrouw van 22 jaar verhuist terug naar het adres van haar moeder en schrijft zich daar ook in. Zij vraagt een uitkering aan, maar gedurende de aanvraagperiode (van ongeveer drie maanden) heeft zij geen inkomen en kan zij dus ook niet bijdragen aan het huishouden. De kostendelersnorm houdt echter géén rekening met het wel of niet hebben van een inkomen van huisgenoten. De korting op de uitkering van de moeder gaat dan ook in op het moment van inschrijving. De moeder geeft aan van haar lagere uitkering niet rond te kunnen komen en dreigt de dochter uit huis te zetten (Movisie, 2019)

2. Stop onnodige verhoging van schulden

In veel gevallen heeft het verhogen van een schuld helemaal geen zin: iemand kon het oorspronkelijke bedrag al niet betalen, laat staan de boete of incassokosten die daarna over de oorspronkelijke schulden in rekening worden gebracht. De overheid heeft hierin wat ons betreft een voorbeeldfunctie.

Aanbevelingen vanuit de Landelijke Armoedecoalitie zijn:

- *Stel de bestuursrechtelijke premie vast op 100 procent* van de standaardpremie in plaats van de huidige 110 procent (daarmee vervalt de bestuursrechtelijke verhoging, die wordt ervaren als boete).

- *Scheld de verhoging van de CJIB-boetes* voor mensen die wel willen maar niet kunnen betalen kwijt, bijvoorbeeld via de noodstopprocedure. En zorg ervoor dat CJIB-boetes geen belemmering zijn voor een minnelijke schuldregeling. Maak de incassokosten van het CJIB gelijk aan marktpartijen waardoor zij geen preferente schuldeiser meer is.
- Stel een *wettelijk plafond in voor de ophoging van kosten* die bij de oorspronkelijke vordering worden bijgeteld (bijvoorbeeld 100 procent oorspronkelijke vordering). Zie hoe in tabel 2 onderstaand voorbeeld een schuld van bijna € 50 door deurwaarderskosten 26 keer hoger wordt en oploopt tot bijna € 1300 (Moerman, 2019).

Tabel 2: Deurwaarderskosten.

- hoofdsom	€	49,73
- rente tot en met 20 december 2018	€	4,96
- rente na 20 december 2018		p.m.
- proceskosten	€	240,77
- nakosten	€	15,00
- betekeningkosten	€	92,25
- reeds gemaakte executiekosten	€	652,37
- kosten van dit beslag(exploot)	€	146,22
- kosten van betekening van dit beslag(exploot)	€	82,98
- afwikkelingskosten bij aflossing in één keer	€	12,49

subtotaal	€	1.296,77
- waarop in mindering strekt	€	952,39

totaal	€	344,38 +p.m.

- *Leg de incasso-industrie aan banden* door een verbod in te stellen op het doorverkopen van vorderingen (zogenaamde factoring), zodat de kosten niet onnodig hoger worden. Dwing af dat de herkomst van de vordering altijd in beeld is, inclusief de opbouw van het uiteindelijke schuldbedrag. Door deze verplichting wordt de verhandelbaarheid van pakketten met dubieuze debiteuren minder lucratief.
- *Verbied no cure no pay constructies met deurwaarders en incassobureaus.* Deze hebben een kostenopdrijvend effect en beïnvloeden de neutrale positie van deurwaarders, waardoor schuldenaren in het gedrang komen. Verbied ook aanbestedingen waarbij deurwaarders onder de kostprijs diensten kunnen aanbieden. Geef als overheid het goede voorbeeld bij inkoop van deurwaardersdiensten.
- Zorg voor meer maatschappelijk verantwoorde incasso conform het advies van de Ombudsman over behoorlijk invorderen (2019) en borging bestaansminimum door *een zo snel mogelijke inwerkingtreding van de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet* en het realiseren van een verbreed beslagregister.
- *Faciliteer vroegsignalering en schuldhulpverlening*
Met de wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening hebben gemeenten veel meer mogelijkheden gekregen om schulden in een vroeg stadium aan te pakken. Zo komt er een belangrijke taak naar gemeenten die ze graag oppakken. Ze krijgen hier alleen geen geld

voor. Om deze wet succesvol uit te voeren, moet er geld beschikbaar worden gesteld voor de uitvoering van vroegsignalering. En dient de toegankelijkheid van de schuldhulpverlening te worden vergroot door een stevigere, structurele samenwerking tussen gemeente en sociaal werk (zie ook Nationale Ombudsman, 2018).

- Stimuleer dat leveranciers en kredietverstrekkers hun maatschappelijke verantwoordelijkheid om de consument te beschermen beter nakomen. Het zou rechtvaardig zijn als de mate waarin betaling wordt afgedwongen in evenwicht komt met de mate waarin de zorgplicht wordt opgelegd. Onverstandig verstrekt geld moet gevolgen krijgen voor de (rechten van) de verstrekker, bijvoorbeeld door leveranciers die langer dan noodzakelijk doorgaan met het leveren of krediet verlenen zonder verdere voorwaarden, in het geval van betalingsonmacht beperkingen op te leggen:
 - De schuldeiser kan niet verder gaan dan het verkopen/in beslag nemen van de bezittingen van de cliënt.
 - De schuldeiser mag geen extra kosten berekenen aan de cliënt.
 - De vordering moet na maximaal 3 jaar na het ontstaan van een betalingsachterstand inclusief alle kosten worden afgeboekt.
 - De schuldeiser gaat verplicht akkoord met schuldsanering;
 - Als de cliënt aantoonbaar niet kan betalen, wordt de schuld verplicht kwijt gescholden.

3. Een eenvoudig systeem van regelingen en toeslagen

We zijn niet de eersten die het zeggen en zullen ook niet de laatsten zijn: het systeem van regelingen en toeslagen is te ingewikkeld. Er zijn teveel inkomensbronnen en teveel complexe regelingen waar mensen gebruik van kunnen maken, zowel op landelijk als op lokaal niveau. Wij adviseren dan ook om het systeem te versimpelen. Suggesties hiertoe zijn:

- Maak het *eenvoudiger* voor minima om rond te komen. Maak het mogelijk om inkomensondersteunende maatregelen en toeslagen bij mensen van wie de overheid weet dat zij hiervoor in aanmerking komen *uit eigen beweging toe te kennen*. Vorder alleen terug wanneer er sprake is van bewuste fraude.
- Neem in een nieuw belastingsysteem de volgende uitgangspunten mee:
 - Iedereen kan minimaal meedoen conform de ‘niet veel maar toereikend norm’ van het SCP, en ga daarbij uit van een realistische huur in plaats van lage huur. In veel grote steden zijn nauwelijks woningen te vinden voor € 400 per maand. Het inkomensbeleid van het Rijk schiet nu voor bepaalde groepen tekort. Daardoor kunnen zij niet rondkomen en meedoen in de maatschappij en/of in schulden belanden. Dit blijkt uit de recente Minima Effectrapportages (MER's) van het Nibud. Structureel geldtekort heeft negatieve gevolgen voor gezondheid, gezin en werk en daarmee voor de maatschappij als geheel.

- Zo min mogelijk verschillende inkomensbronnen voor de burger. Maak een einde aan de situatie dat miljoenen mensen een toeslag nodig hebben om de zorg, huur of kosten voor kinderen te betalen. Verreken dat zoveel mogelijk via de inkomstenbelasting, zodat er minder mis kan gaan.
- Maandelijks toekenning en geen terugvorderingen van uitkering, armoederegelingen en toeslagen.
- *Gelijktrekken van de diverse inkomens- en vermogensgrenzen.*
- *Eén moment van uitbetaling per maand voor alle door de overheid uitgekeerde inkomens (uitkeringen en toeslagen).*

4. Ruimte voor overheden om te komen tot oplossingen voor problematische schulden

Laat overheden meewerken aan échte oplossingen voor problematische schulden, zodat zij een voorbeeld stellen voor alle schuldeisers. Enkele suggesties:

- *Minder beperkingen aan de saneerbaarheid van justitiële vorderingen, Belastingdienst en UWV. Laat niet-saneerbare schulden meegaan in een minnelijke schuldregeling tegen minnelijk tarief. Dit biedt perspectief voor de schuldenaar en vergroot de kans dat de overheid zijn geld terugkrijgt.*
- *Schaf artikel 60c van de Participatiewet af, zodat bijstandsvorderingen geen belemmeringen meer hoeven te vormen voor schuldhulpverlening.*
- *Maak BBZ-kredietverlening mogelijk voor ondernemers met verdienende partner.*
Een BBZ-krediet mogen gemeenten niet verstrekken aan een ondernemer met een partner die in loondienst werkt. Dat leidt ertoe dat levensvatbare ondernemingen moeten worden beëindigd, waarna de ondernemer geen inkomsten meer heeft. Als gemeenten het inkomen van de partner buiten beschouwing kunnen laten, kunnen zij meer ondernemers helpen hun onderneming voort te zetten en hun schulden op te lossen.
- *Grondige verbetering van het Breed Wettelijk Moratorium (noodknop voor schuldenaren) in samenwerking met landelijke partijen.*
Het breed wettelijk moratorium was bedoeld als noodstop zodat schulden konden worden gestabiliseerd en gewerkt kon worden aan een oplossing. Dit instrument zou een waardevolle verbetering van schuldhulpverlening kunnen zijn, als het een werkelijk brede noodstop zou zijn die zonder al teveel voorwaarden helemaal aan het begin van een schuldhulpverleningstraject kan worden ingezet. Helaas zijn 22 criteria aan het moratorium gesteld, waardoor het in geen enkele (!) situatie toepasbaar is gebleken.

5. Verminder de woon- en energielasten voor minima

Vroeger gold de stelregel dat mensen niet meer dan 30 procent van hun netto inkomen kwijt mochten zijn aan vaste lasten (het zogenaamde woonquote) om goed rond te kunnen komen. Voor veel mensen omvatten de woonlasten echter meer dan 50 procent van hun inkomen (Nibud, 2019). Zo is een huishouden met een modaal inkomen en een gemiddelde huur net iets meer dan 55 procent van het netto inkomen aan de vaste woonlasten kwijt. En iemand op bijstandsniveau net iets meer dan 50 procent. Voor huurders in de sociale sector is dit een te hoog bedrag om maandelijks goed te kunnen rondkomen. De woonlasten van huurders stijgen door huur, hogere energieprijzen en het verhogen van de gasbelasting door de overheid. Als woningen vervolgens worden verduurzaamd en de huur verder omhoog gaat, leidt dat tot een verdere kostenstijging in plaats van lagere woonlasten. Daarom is het belangrijk dat:

- *Woonlasten voor minima op maximaal een derde van het inkomen gesteld worden, bijvoorbeeld door te zorgen dat:*
 - De bezuiniging op de huurtoeslag uit 2012 wordt teruggedraaid (zie onder punt 1).
 - Huur naar beneden wordt bijgesteld indien het inkomen van een huurder te laag is: bijvoorbeeld via maatwerk.
 - De gemiddelde reële besparing bij verduurzaming op de energierekening hoger is dan de stijging in huur of servicekosten.
 - Er een speciale compensatiemaatregel komt voor huurders in een slecht geïsoleerde woning. Pak de slechtste woningen als eerste aan en bevries huurprijzen met de meest onzuinige labels: F en G.
 - De verhuurderheffing wordt afgeschaft zodat er ruimte ontstaat voor corporaties om te investeren in woningen zonder dat huurders daar de rekening voor moeten betalen.

NB. Zorg dat deze afspraken gelden voor alle verhuurders en niet alleen de corporaties.

5.1 Houd ook in aanpalende sectoren rekening met mensen met een laag inkomen

Zowel in het onderwijs als in de zorg nemen de kosten voor mensen de laatste jaren alleen maar toe. Juist mensen met een laag inkomen hebben vaker gezondheidsproblemen. De hoge kosten belemmeren zorggebruik en leiden tot zorgmijding, waardoor gezondheidsklachten niet verholpen worden en soms verergeren. De kosten voor het onderwijs maken dat kinderen uit gezinnen met een laag inkomen niet kunnen deelnemen aan activiteiten, zoals schoolreisjes of ICT-onderwijs. Dit veroorzaakt een kloof tussen leerlingen en vermindert hun kansen binnen vervolgonderwijs.

- Het is belangrijk dat de zorg betaalbaar blijft voor minima, *schaf daarom de eigen bijdrage voor medische hulpmiddelen en noodzakelijke behandelingen af* of maak het inkomensafhankelijk.

- *Verminder de stapeling van zorgkosten* waar veel mensen met een beperking of chronische aandoening mee te maken hebben.
- Voor het onderwijs is het van groot belang dat kinderen mee kunnen doen aan alle schoolactiviteiten. *Schaf daarom de vrijwillige ouderbijdrage voor kinderen uit een gezin met een laag inkomen af en stel hen in staat om schoolspullen en digitale leermiddelen aan te schaffen.*

6. Een integrale aanpak van armoede en schulden, preventie en empowerment

Effectieve armoedebestrijding begint bij het realiseren van bestaanszekerheid, een toereikend budget en een begrijpelijk systeem. Daarnaast is het essentieel om naast mensen te staan, hen te helpen grip te krijgen op hun eigen situatie en perspectief te vinden. Wij bevelen aan om:

- *Armoedebestrijding integraal te benaderen* omdat financiële problematiek vrijwel altijd samen gaat met problematiek op meerdere levensgebieden. Dat vergroot de kans op duurzaam herstel aanzienlijk en verkleint de kans op terugval. Daarom is het van essentieel belang niet alleen te focussen op het leefgebied financiën, maar tegelijkertijd te werken aan psychologische, sociale en maatschappelijke empowerment (Movisie, 2020). Een aantal concrete aanbevelingen hiertoe:
 - Voer de *gemeentelijke schuldhulpverlening uit in 'brede zin'* in plaats van de 'enge zin' (zoals aanbevolen in onderzoek SZW, 2019) zodat die leidt tot duurzame verbetering van de *financiële zelfredzaamheid*. Dit betreft de (integrale) aanpak van de *(onderliggende) problematiek* in plaats van enkel inzetten op financieel praktische en technische vaardigheden van burgers. Ook is *meer nadruk op nazorg* van belang om terugval te voorkomen.
 - *Voorwaardelijk is een intensivering van en regievoering* over de samenwerking tussen schuldhulpverleners, sociale professionals en vrijwilligers (Nationale Ombudsman, 2018).
 - Voorwaardelijk is tevens *ontschotting* tussen en samenwerking binnen de uitvoeringsorganen van de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening, de Participatiewet en de WMO. Te vaak werken deze instituties elkaar tegen.
- *Zet in op preventie en vroegsignalering om in een zo vroeg mogelijk stadium de negatieve vicieuze cirkel van armoedeproblematiek te voorkomen* (Schonewille & Weijers, 2019). Voorliggende voorzieningen zoals sociaal werk, scholen, woningbouwcorporaties, zorgverzekeraars en huisartsen zijn hier uitermate geschikt voor, mits zij gefaciliteerd worden met middelen, voorlichting en tools. Tevens is een goede samenwerking tussen deze voorliggende voorzieningen en schuldhulpverlening nodig aangezien vroegsignalering het mogelijk maakt om mensen tijdig bij de schuldhulpverlening te krijgen. Ook is het belangrijk om ervaringsdeskundigen in te zetten om de drempel tot hulp en regelingen te verlagen.

- Zet in op *versterking van de eigen kracht en vaardigheden van burgers*, zodat de vicieuze cirkel van machteloosheid, stigmatisering, discriminatie, uitsluiting en materiële ontberingen doorbroken wordt. Door enerzijds basisrechten – zoals een ID-bewijs, zorg en huisvesting – te borgen, en anderzijds mensen de kans te geven om zich te ontwikkelen en een uitweg te vinden uit hun situatie. Ook hier is de inzet van ervaringsdeskundigheid essentieel.

Namens de Landelijke Armoedecoalitie doen wij een dringend appèl op uw politieke partij om de aanbevelingen over te nemen in het partijprogramma, zodat wij samen met u kunnen werken aan een beter beleid voor mensen met een laag inkomen op het brede terrein van armoede, schulden en bestaanszekerheid.

Landelijke Armoedecoalitie

de Sociale Alliantie

Kenniscentra Nibud en NVVK ondersteunen de Landelijke Armoedecoalitie.

Literatuurlijst

- Alliantie VN-verdrag Handicap. (2019). *Schaduwrapportage Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap in Nederland*.
- College voor de Rechten van de Mens. (2016). *Mensenrechten in Nederland: armoede, sociale uitsluiting en mensenrechten*. Jaarrapportage.
- Ecorys (2019). *De financiële gevolgen van de warmtetransitie*. Joachim Schellekens; Alexander Oei; Robert Haffner.
- Gaalen, van, C. & Lamers, S. (2020). *Minima-effectrapportage*. Utrecht: Nibud.
- Goemans, A. (2020, 3 april). *Fulltime werken, leven van nog geen tientje per dag en een kapotte bril op je neus*, in Volkskrant Magazine.
- Hilderink, H. B. M., & Verschuuren, M. (2018). *Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018: Een gezond vooruitzicht*. Synthese.
- Madern, T. (2014). *Overkoepelende blik op de omvang en preventie van schulden in Nederland*. Utrecht: Nibud.
- Madern, T. (2015). *Op weg naar een schuldenvrij leven. Gezond financieel gedrag noodzakelijk om financiële problemen te voorkomen*. Utrecht: Nibud.
- Moerman, A. (2019). *Hoge deurwaarderskosten*. NVVK.
- Movisie. (2019). *Jongvolwassenen en de kostendelersnorm in de participatiewet*.
- Movisie. (2020). *Wat werkt bij de aanpak van armoede en schulden*. Infographic.
- Nationale Ombudsman. (2018). *Een open deur? Een onderzoek naar de toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening*. Via <https://www.nationaleombudsman.nl/system/files/bijlage/Een%20open%20deur.pdf>
- Nationale Ombudsman. (2019). *Invorderen vanuit burgerperspectief. Onderzoek naar knelpunten die burgers ervaren bij het invorderen van schulden door de overheid*.
- Nibud. (2019). *Meer dan helft van budget op aan vaste lasten*. Persbericht.
- RIVM. (2018). *Hoe ontwikkelen zich gezondheidsverschillen in de toekomst?*. Via <https://www.vtv2018.nl/gezondheidsverschillen>
- Schonewille, G., & Crijnen, C. (2018). *Financiële problemen 2018. Geldzaken in de praktijk. 2018–2019 deel 1*. Utrecht: Nibud.
- Schonewille, G. & Weijers, M. (2019). *Veel schuldenaren weten schuldhulp slecht te vinden*. Utrecht: Nibud.
- Schors, A, van der, Crijnen, C. & Schonewille, G. (2019). *Geldzaken in de praktijk 2018-2019*. Utrecht: Nibud.
- Sociaal Cultureel Planbureau (2019). *Armoede in kaart 2019*.
- Stichting Lezen en schrijven (2018). *Laaggeletterdheid en Geld*. Factsheet.

SZW (2020). *Schuld opgelost! Financieel zelfredzaam? Uitvoering schuldhulpverlening nader bekeken*. Via <https://www.inspectieszw.nl/binaries/inspectieszw/documenten/rapporten/2020/01/09/uitvoering-schuldhulpverlening-nader-bekeken/Rapport+Schuld+opgelost%21+Financieel+redzaam++Uitvoering+schuldhulpverlening+nader+bekeken.pdf>

Volkskrant. (2012). *20 procent van de Nederlandse huishoudens heeft minder dan 1.000 euro spaargeld*.

WRR. (2017). *Weten is nog geen doen. Een realistisch perspectief op redzaamheid*.

Bijlage 1

Energiearmoede in Nederland stijgt

Er zijn op dit moment 650.000 huishoudens die leven met 'energiearmoede'. Dat is het geval als een gezin minstens 10 procent van het besteedbaar inkomen uitgeeft aan de energierekening. Dat is vooral bij huishoudens met een relatief laag inkomen vaak het geval. Volgens Ecorys neemt het aantal energiearme huishoudens toe tot 1,5 miljoen in 2030 (Ecorys, 2019). Ecorys rekende uit dat Nederlandse huishoudens over tien jaar gemiddeld € 258 extra per jaar kwijt zijn aan hun energie- en investeringslasten.

Bijlage 2

Minima Effect Rapportages 2020

Het tekort van mensen met een uitkering per maand

Het Nibud concludeerde eind 2019 in gemeente x op basis van een Minima Effect Rapportage dat gezinnen met oudere kinderen (ouder dan 12 jaar) hun begroting niet sluitend krijgen. Zij komen 32-72,- per maand te kort om op minimaal niveau mee te kunnen doen.

f. paar met 2 oudere kinderen (14 & 16 jaar)			inclusief inkomens toeslag	
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie
100%	€ 148	€ -72	€ 219	€ -0
110%	€ 187	€ -32	€ 187	€ -32
120%	€ 268	€ 48	€ 268	€ 48
130%	€ 296	€ 23	€ 296	€ 23
140%	€ 342	€ 70	€ 342	€ 70
150%	€ 398	€ 126	€ 398	€ 126
160%	€ 415	€ 143	€ 415	€ 143
170%	€ 490	€ 217	€ 490	€ 217
180%	€ 620	€ 348	€ 620	€ 348
190%	€ 750	€ 478	€ 750	€ 478
200%	€ 881	€ 608	€ 881	€ 608

Tabel 5: Saldo inkomsten min uitgaven huishoudens met een zorgvraag, met minimaal beleid

h. Alleenstaande met zorgvraag			inclusief inkomens toeslag	
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie
100%	€ 100	€ 11	€ 157	€ 68
110%	€ 108	€ 20	€ 108	€ 20
120%	€ 213	€ 124	€ 213	€ 124
130%	€ 274	€ 177	€ 274	€ 177
140%	€ 343	€ 246	€ 343	€ 246
150%	€ 409	€ 313	€ 409	€ 313
160%	€ 433	€ 336	€ 433	€ 336
170%	€ 451	€ 354	€ 451	€ 354
180%	€ 482	€ 385	€ 482	€ 385
190%	€ 540	€ 443	€ 540	€ 443
200%	€ 623	€ 526	€ 623	€ 526

i. Alleenstaande oudere met zorgvraag			inclusief inkomens toeslag	
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie
100%	€ 290	€ 193		
110%	€ 285	€ 188		
120%	€ 328	€ 231		
130%	€ 361	€ 264		
140%	€ 387	€ 290		
150%	€ 413	€ 316		
160%	€ 429	€ 332		
170%	€ 471	€ 374		
180%	€ 563	€ 466		
190%	€ 668	€ 571		
200%	€ 785	€ 689		

j. Paar met 2 oudere kinderen (14 & 16 jaar) met zorgvraag			inclusief inkomens toeslag	
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie
100%	€ 113	€ -107	€ 185	€ -35
110%	€ 152	€ -67	€ 152	€ -67
120%	€ 231	€ 12	€ 231	€ 12
130%	€ 264	€ -8	€ 264	€ -8
140%	€ 309	€ 36	€ 309	€ 36
150%	€ 363	€ 91	€ 363	€ 91
160%	€ 341	€ 68	€ 341	€ 68
170%	€ 413	€ 141	€ 413	€ 141
180%	€ 542	€ 269	€ 542	€ 269
190%	€ 670	€ 398	€ 670	€ 398
200%	€ 799	€ 526	€ 799	€ 526

Context begrotingen

In deze begrotingen is uitgegaan van een situatie met bepaalde woonlasten, namelijk € 566 voor huishoudens zonder kinderen en € 633 voor huishoudens met kinderen. De gemeente xx heeft ook de vraag gesteld hoe het beeld eruit ziet bij een hogere huur van € 737 en van € 850 per maand. De liberalisatiegrens waarbij de meeste huurders nog net in aanmerking komen voor huurtoeslag bedraagt € 737,14 in 2020.

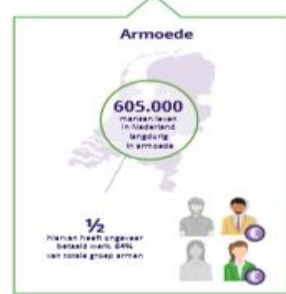
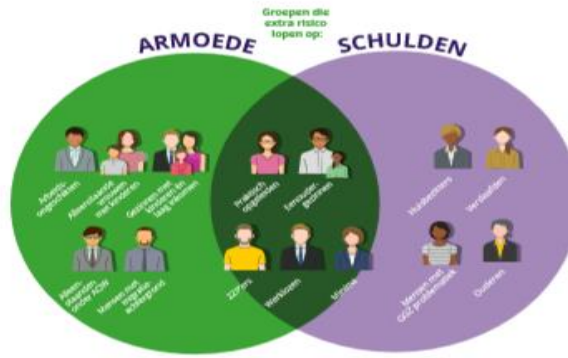
Tabel 7: Saldo inkomsten min uitgaven bij een huur van 737 euro

		a. Alleenstaande		inclusief inkomensvoet	
		saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie
100%	€	31	-57	88	-0
110%	€	71	-17	71	-17
120%	€	144	56	144	56
130%	€	210	113	210	113
140%	€	279	183	279	183
150%	€	346	250	346	250
160%	€	390	293	390	293
170%	€	409	312	409	312
180%	€	441	345	441	345
190%	€	469	373	469	373
200%	€	518	421	518	421

		d. eenoudergezin met 2 oudere kinderen (14 & 16 jaar)		inclusief inkomensvoet	
		saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie
100%	€	164	-6	230	61
110%	€	203	34	203	34
120%	€	264	94	264	94
130%	€	357	143	357	143
140%	€	462	249	462	249
150%	€	568	354	568	354
160%	€	607	393	607	393
170%	€	634	420	634	420
180%	€	658	444	658	444
190%	€	679	466	679	466
200%	€	700	486	700	486

Wat werkt bij de aanpak van armoede en schulden

Armoede en (problematische) schulden zijn vaak structureel van karakter. Naast een financieel probleem is er bij veel mensen ook sprake van andere problemen die elkaar wederzijds beïnvloeden. Zo kan het door een slechte gezondheid moeilijk zijn om werk te behouden en tegelijkertijd heeft geeststress een negatieve invloed op de gezondheid. Voor een effectieve aanpak zetten we de werkzame elementen op een rij.

WERKZAME ELEMENTEN

COMPETENTIES PROFESSIONALS

Stress-sensitieve dienstverlening:

- ✓ Creëren van prettige en veilige omgeving
- ✓ Coachende houding, steunende interactie
- ✓ Geen stress toevoegen
- ✓ Helpende instrumenten
- ✓ Schaarste (waar mogelijk) opheffen, invoeren beloningssystemen

Bieden van maatwerk:

- ✓ Cliënt goed kennen (situatie gedetailleerd vastleggen)
- ✓ Kennis van methodiek en armoede/schuldenproblematiek
- ✓ Aandacht voor extra risicogroepen
- ✓ Vergroten van motivatie, vaardigheden en kennis
- ✓ Motiverende gespreksvoering
- ✓ Wetenschappelijk kennis vertalen naar praktijk

Deze informatie is afkomstig uit het dossier 'Wat Werkt bij de aanpak van armoede en schulden' van Movisie waarin gegevens uit wetenschappelijk onderzoek zijn verzameld over 'Wat Werkt bij de aanpak van armoede en schulden'. De dossiers zijn niet statisch en worden jaarlijks aangepast met nieuwe onderzoeken.

¹ <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2020-03/Infographic-Wat-werkt-bij-aanpak-armoede-schulden-2020.pdf>.

Bijlage 4

Portret

Alissa 42 jaar, chronisch ziek, alleenstaande moeder en schulden

De regels maken je het leven moeilijk

De gezinssituatie van Alissa

Alleenstaande moeder, chronisch ziek met WIA-uitkering (80-100), 3 kinderen met autisme. De jongste twee kinderen wonen nog thuis.

Zoon 21 jaar woont zelfstandig in beschermd wonen hij rust niet op haar financiën.

Zoon 16 jaar

Dochter 13 jaar

Hoe kwam Alissa in de financiële problemen

Ziekte en scheiding

Alissa heeft een Hbo-opleiding customer service gevolgd en had een leuke baan. 13 jaar geleden werd Alissa ziek. Na twee jaar ziekte probeerde UWV haar richting WW te duwen. Alissa heeft hier bezwaar tegen gemaakt. Er volgde een hoorzitting waaraan Alissa nog hele nare herinneringen bewaart. In de hoorzitting werd haar onder andere te verstaan gegeven: U bent in staat om u te verweren dan kunt ook aan het werk.

Alissa werd in het gelijk gesteld en kreeg een WIA (80-100) -uitkering. De hoogte van de uitkering bedroeg ongeveer € 1.200.

Een jaar later liep het tweede huwelijk van Alissa op de klippen.

Alissa bleef achter met schulden en 3 kinderen (12, 7 en 4 jaar). Ze raakte overspannen door de financiële problemen.

Hulp?

Ze vroeg en kreeg hulp van het budgetadviescentrum. Ze kreeg een traject van 2 jaar. Maar toen een minnelijke schuldregeling door één schuldeiser werd afgewezen werd het traject bij het budgetadviescentrum beëindigd en begonnen schuldeisers opnieuw te dringen.

Zonder hulp verder

Er kwam weer beslag op haar uitkering. De spanningen liepen op, de kinderen waren bang. De jongste had een tas met knuffels klaar staan om mee naar haar vader te nemen omdat ze bang was dat deze moesten worden ingeleverd. Het was hartverscheurend voor Alissa om haar kinderen zo angstig te zien. Ondertussen had haar jongste zoon een traumatische ervaring op zijn school. Hij raakte in een depressie en ging niet meer naar school. Alissa was bang dat hij zelfmoord zou plegen. Ze wist dat hij van honden hield en ondanks haar schulden ze kocht een hond voor hem om zijn leven zin te geven. Dat heeft haar zoon inderdaad op de been gehouden. En het gaat nu gelukkig weer beter met hem. Maar hoe vaak moet Alissa niet horen dat een hond luxe is en waarom ze er dan toch een heeft.

Alissa was zorgverlener voor haar 3 kinderen met PGB. Ze gaf dit keurig op. Je krijgt het PGB bruto en het jaar daarop moet je daarover belasting betalen. Alissa zette geld opzij op een spaarrekening om

deze belasting te kunnen betalen. Maar op een gegeven moment stond het water haar zo aan de lippen dat zij de reservering heeft gebruikt voor eten voor haar kinderen en het betalen van rekeningen.

Opnieuw hulp vragen

Alissa is toen opnieuw hulp gaan zoeken. Ze kon de stress van een schuld van € 35.000 en de druk van alle schuldeisers niet aan. Ze wilde een bewindvoerder. En die heeft ze ook gekregen. De bewindvoerder heeft een aanvraag voor schuldsanering WSNP gedaan. Dat werd afgewezen. Omdat Alissa haar reservering voor de belastingen had aangesproken voor een ander doel. Een brief met een verklaring waar dat geld voor was gebruikt, eten en betalen rekeningen, heeft de rechter niet bereikt. Hoe dat kan begrijpt Alissa nog steeds niet. Een tweede poging voor een aanvraag schuldsanering bij de WSNP strandde ook. Ze werd beschuldigd van fraude, Alissa begrijpt het nog steeds niet.

Wat Alissa ook niet begrijpt is dat een gezamenlijke lening met haar laatste ex-man bij de bank geheel op haar naam kwam toen haar ex-man wel werd toegelaten tot de minnelijke regeling van schuldhulpverlening. Terwijl haar ex zijn helft van de lening wel voor zijn rekening had willen nemen.

Eindelijk rust

Alissa heeft een goede bewindvoerder die haar al haar financiële regelwerk uit handen neemt. Ze krijgt wekelijks € 100 en de kinderbijslag mag ze ook zelf besteden. Daarvan moet ze de boodschappen doen, kleding voor haar en haar kinderen kopen, extra tandartskosten en de autokosten betalen. Ze krijgt nog een klein bedrag voor benzine omdat de auto medisch noodzakelijk is.

De verplichte eigenbijdrage van de school hoeft hier niet van te worden betaald. De vrijwillige eigenbijdrage voor school wordt haar kwijtgescholden. Voor schoolkosten als een laptop enz. moet ze een beroep doen op de minimaregelingen van de gemeente. Die veranderen voortdurend. En dat maakt het niet gemakkelijk. De laptop voor haar schoolgaande dochter heeft ze niet via de minimaregelingen kunnen krijgen en is op afbetaling van de school gekocht voor € 12 per maand.

Ze overweegt opnieuw een minnelijke regeling voor schuldsanering aan te vragen.

Maar dat is een lastige afweging. Alissa zou graag een opleiding gaan volgen. Maar Dat kan niet als ze in schuldsanering wil. De redenatie is als u een opleiding kan volgen dan kunt u ook werken en dat heeft de voorkeur van de schuldeisers want dat levert hen meer op.

Dilemma

Het zet Alissa voor een onmogelijk dilemma. Voorlopig kiest ze voor rust. Maar met een aflossing van € 100 per maand, blijft Alissa nog minimaal 30 jaar in de schulden. Alissa heeft na de nodige therapie en dankzij de goede bewindvoerder nu financiële rust gevonden en geleerd bij de dag te leven. Ze krijgt geen dwangbevelen meer. De tijd van stress en angst om haar post open te maken, zijn voorbij. Ze weet het en heeft er ook overgelezen. Financiële zorgen maken dat je niet meer op je eigen niveau kan functioneren. Ik was een regelaar en hielp als vrijwilliger mensen met problemen onder andere het schrijven van bezwaarschriften en thuis durfde ik mijn eigen post niet meer open te maken.

Regels maken het leven moeilijk

Maar wat Alissa maar steeds niet kan begrijpen is dat regels haar het leven moeilijk maken en een schuldenvrije toekomst in de weg zitten. Regels zouden er moeten zijn om mensen te helpen. Ook heeft ze ondervonden dat er vaak niet adequaat wordt gewezen op financiële regelingen. Zo kwam ze er achter dat haar oudste zoon zijn tandartsrekening niet kon betalen. En de tandarts hem niet meer wil behandelen tot dat de rekening was voldaan. Ze ging voor hem bellen naar andere tandartsen omdat zijn gebit er niet goed uitzag en dat een negatief effect heeft op zijn sollicitaties. Maar niemand wilde hem behandelen. Via haar bewindvoerder kwam ze er achter dat er een noodregeling is voor onder ander psychiatrische patiënten. Ze hoopt dat haar zoon daardoor geholpen kan worden. Ze vindt het vreemd dat geen enkele tandarts maar ook de begeleiders van haar zoon hierop niet gewezen hebben.

Het inkomen per maand waar Alissa met twee kinderen van moet leven bestaat uit:

INKOMSTEN PER MAAND		UITGAVEN PER MAAND	
Leefgeld (via bewindvoerder)	€ 400	huishoudkosten, inclusief kleding, internet telefoon, onvoorziene kosten zoals tandarts	€ 290
Kinderbijslag	€ 210	Kosten kinderen	€ 100
		Eten/verzorging honden, hond heeft speciaal dieet nodig	€ 130
		(Reservering) autokosten waaronder wegenbelasting en onderhoud	€ 90
Totaal	€ 610		€ 610

De vaste lasten worden door de bewindvoerder betaald. Alissa heeft hier geen overzicht van.

Bijlage 5

Fulltime werken, leven van nog geen tientje per dag en een kapotte bril op je neus²

Artikel van de Volkskrant over werkende armen.

² <https://www.volkskrant.nl/mensen/fulltime-werken-leven-van-nog-geen-tientje-per-dag-en-een-kapotte-bril-op-je-neus~b4f5a2da/>